

Patufet, on ets?

El Palau Robert celebra el 150è aniversari del creador i promotor cultural Aureli Capmany

"Oh, lailà, la masovera, la masovera; oh, lailà, la masovera se'n va al mercat." Ho anuncia per un petit altaveu una cançó, que ens la coneixem tan bé tu com jo, a l'exposició que el Palau Robert ha dedicat a Aureli Capmany (<http://palaurobert.gencat.cat/ca/detall/noticia/ExpoPatufet>) (i que es pot visitar fins al 20 de gener).

Us ho explicaré com si jo fos ell i vosaltres, els infants: hi havia una vegada, l'any 1868 (fa 150 anys) un nen que va aprendre a llegir molt ràpid i que li agradava fer-ho en veu alta. Els seus pares treballaven fent i venent cistells. A l'obrador de la botiga, de ben menut ja muntava obres de teatre per als amics, de fet, quan els veïns no trobaven els seus fills, ja intuïen que estaven escoltant les històries que explicava. Va treballar al negoci familiar fins que el pare va morir. L'Aureli tenia 20 anys, un futur al davant i unes ganes boges d'experimentar-lo. Es va obrir de bat a bat per impregnar-se de tants coneixements com fos possible: es va apuntar a la Llotja per fer dibuix, a cant gregorià, a cursos d'història, anava a conferències, llegia molt, coneixia persones que li ampliaven la mirada. Ell volia saber-ho tot, però no per quedar-s'ho, sinó per compartir-ho.

Foto: Els fundadors de l'Orfeó Català. Aureli Capmany, segon a la dreta. Centre de Documentació de l'Orfeó Català

Un potenciador en potència

M'imagino l'Aureli com un volcà. Perquè no només cantava, dibuixava, actuava, escrivia, sinó que impulsava la música, el dibuix, el teatre, la cultura. Estava als dos bàndols: al del creador i al del potenciador. Aquí en teniu uns quants exemples: perquè els balls catalans no es perdessin i per fer-los lluir arreu, va crear un grup de parelles que prendria per nom l'Esbart de Dansaires. Va ser un dels fundadors de l'Orfeó Català. Va publicar el *Cançoner popular*, amb cançons editades en fulls que es venien a deu cèntims perquè estiguessin a l'abast de tothom. Va fer des de llibres sobre danses i rondalles fins al *Calendari de llegendes, costums i festes tradicionals catalanes*. Va treballar a l'Arxiu Històric de Barcelona, va estudiar el cor de la ciutat: els monuments, els teatres, els espectacles. Fins i tot el santoral. Tot. L'Aureli era un activista que es dedicava a activar. Que no anava predicant com s'han de fer les coses, sinó que les feia. Un tastaolletes que engegava projectes i un cop funcionaven els deixava en mans d'altres, i n'anava a crear de nous. Un repartidor de llavors.

Foto: Aureli Capmany i els components de l'Esbart Català de Dansaires l'any 1910. Esbart Català de Dansaires

Patufet, on ets?

El 1904 va encarregar al dibuixant Antoni Muntanyola que fes un nen vist amb ulls de nen, i no d'adult, vaja, com el del conte d'*El Patufet*. Aureli en va ser l'editor, el director, el redactor, el gestor i l'administrador. Total, que ho feia tot menys imprimir-la (perquè no tenia impremta). La voluntat era clara: entretenir i educar la canalla amb alegria, que ja sabem que així entra tot millor. Els petits lectors hi podien participar escrivint rondalles, poemes, endevinalles. Se'n va fer càrrec aquell any i, quan ja funcionava molt bé, la va vendre al *Cu-cut*. I penso que ara que fem brillar tant l'ego i l'individualisme, és bo recordar persones d'esperit generós, amb vocació d'expansió. Si ens defineixen les nostres prioritats, les seves estaven al servei d'una comunitat feta no tant "dels altres", sinó de "nosaltres".

PREU.

5 CENT.

Fará una entremaliadura cada setmana

ANY I

BARCELONA 3 JANER 1904

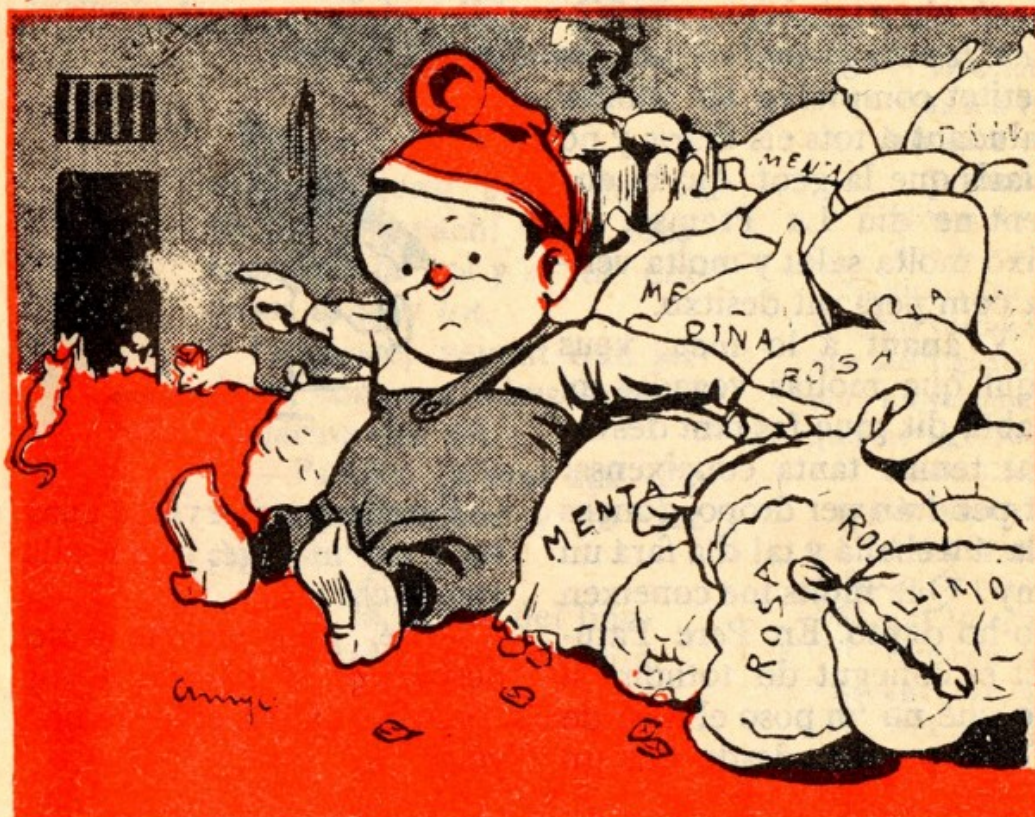
NÚM. I

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Rambla de las Flors, 11
BARCELONA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Cataluya: un any. . . . 3 pessetas
Idem: un semestre. . . 2 id.
Extranger: un any. . . . 5 id.

¡Ja veurán los xixarel·los
com jo gasto las bravatas!

Si feu bondat, caramel·los,
si no al quarto de las ratas.

Portada del primer número de la revista infantil *En Patufet*. Universitat de Barcelona. CRAI Biblioteca de Lletres

Fent i desfent aprèn l'aprenent

Aprofitant que la pedagoga italiana Maria Montessori (<http://www.catorze.cat/noticia/9828/maria/montessori/nens/liures>) va venir a Barcelona el 1916 i que la fam de saber de l'Aureli no s'acabava mai, en va fer un curs, dedicant el treball final a la cançó *l'Hereu Riera*. El que va aprendre d'ella ho va aplicar sobretot quan va fer de mestre de parvulari dels nens orfes de la Casa de la Maternitat i Expòsits de la Diputació de Barcelona: que l'ensenyament és més amic de la rialla que dels morros, que val més la pena equivocar-se deu vegades que, al primer error, negar l'oportunitat de tornar-ho a intentar. Que si els nens xalen jugant, no ho passem per alt (ni ens hi posem d'esquena): fem del joc l'eina per explorar-ho tot. Que si expliquem contes -submergint-nos en cada paraula- podem viatjar a milions de llocs sense moure'ns d'on som.

Foto: Aureli Capmany explicant una rondalla. Universitat Rovira i Virgili. Arxiu del Llegat Vidal-Capmany

L'Aureli vist per l'Aurèlia

Als 50 anys va tenir la seva primera filla: l'escriptora Maria Aurèlia Capmany (<http://www.catorze.cat/noticia/10693/maria/aurelia/capmany/dona/dona>), que dibuixava així el carisma del seu pare: "Quan explicava una història, fos la del *Vell acluca-ulls* d'Andersen, fos la d'*En Pere Poca por*, els personatges es feien amics; els llocs, coneguts; les situacions, quotidianes, i l'exemple que de les seves explicacions en podies treure era sempre positiu i clar i optimista: era millor ser bo que dolent, era millor dir la veritat que mentides. La seva manera de

dir no era un estil literari, era un estil de rapsode, i vivificava de tal manera tot allò que explicava que, si parlava d'uns fets històrics esdevinguts cent anys abans, et senties inclinat a creure que ell havia vist les peripècies de la pobra Espigueta de Mill, o de la Filla del Carboner." I explica que si el seu pare estava entusiasmat amb el Centre Excursionista de Catalunya no era pas perquè li agrades l'esport "sinó perquè fent camins i muntanyes a peu aprenia cançons i danses i llegendes. De cada excursió en tornava amb apunts, dibuixos, notes, melodies."

"El mercat és el divendres; el divendres, faves tendres... Oh, lailà, la masovera, la masovera; oh, lailà, la masovera se'n va al mercat". Tanco la llibreta on apunto el que Montserrat Garrich, la comissària de l'exposició, ens ha explicat d'ell. Aureli va fer de tot i més. Però el que m'enduc és la destresa amb què un cisteller va construir a mida el seu camí, mentre, mans aquí mans allà, va trenar el que avui seria el nostre.

Foto: Aureli Capmany i Pau Casals a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Universitat Rovira i Virgili. Arxiu del Llegat Vidal-Capmany